
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte jaanuar 2017

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **C-549/15**: E.ON Biofor Sverige (kohtujuristi ettepanek – biogaasikaubandus)

Olulisemad EL Kohtu otsused:

- **C-591/15**: The Gibraltar Betting and Gaming Association Limited ja The Queen (kohtujuristi ettepanek – riigisisene olukord, teenuste osutamise vabadus)
- **C-375/15**: BAWAG (eelotsus – internetipangandus, mõiste „püsiv andmekandja“)
- **C-582/15**: van Vemde (eelotsus – kohtuotsuste vastastikune tunnustamine)
- **C-640/15**: Vilkas (eelotsus – Euroopa vahistamismäärus, tagaotsitava üleandmise tähtaeg)
- **C-573/14**: Lounani (eelotsus – pagulasseisundi tunnustamata jätmise, ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega vastuolus olevad teod)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-549/15: E.ON Biofor Sverige (kohtujuristi ettepanek – biogaasikaubandus)

Kohtujuristi ettepanek, 18. jaanuaril 2017

E.ON soovis Saksamaalt importida gaasi Rootsi. Ta käsitles imporditavat gaasi säästlikult toodetud gaasina direktiivi 2009/28/EÜ (taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta) mõistes. Biogaasi liigitamisega säästlikult toodetud gaasiks kaasnevad Rootsi õiguse alusel maksusoodustused. Direktiivi kohaselt nõuavad liikmesriigid ettevõtjalt biokütuste säästlikkuse kriteeriumide täitmise tõendamist. Rootsi Energiaamet tegi E.ONile ettekirjutuse muuta oma kontrollisüsteemi nii, et massibilanss oleks saavutatud selgelt piiritletud kohas. See tähendab, et biogaasi, mis on maagaasivõrgu kaudu Rootsi imporditud teisest liikmesriigist, ei saa siseneda E.ONi kontrollisüsteemi ja seda ei saa käsitleda säästlikult toodetud gaasina. Rootsi halduskohtul tekkis kahtlus, kas energiaamet võib sisuliselt keelduda liigitamast imporditud biogaasi säästlikult toodetud gaasiks.

Eesti leidis, et direktiivi 2009/28/EÜ ei tule tõlgendada nii, et liikmesriigid on kohustatud nõustuma liikmesriikidevahelise gaasivõrgu kaudu toimuva biogaasikaubandusega. Lisaks leidis Eesti, et direktiivi asjakohane säte on kooskõlas ELTL artikliga 34 ka juhul, kui selle kohaldamisel on kõnealusele kaubandusele piirav toime.

Kohtujurist märkis sarnaselt Eesti seisukohale, et direktiiv ei takista liikmesriikidel lubada ega kohusta liikmesriike lubama tingimusteta säästliku biogaasi kaubandust omavahel ühendatud riiklike gaasijuhtmete võrgu kaudu. Kohtujurist märkis, et liikmesriigid on vabad kehtestama massibilansi meetodi kasutamise ja nad võivad seda teha tootmisrajaatises, riiklikus gaasijuhtme võrgus või omavahel ühendatud riiklike gaasijuhtmete võrgus. Eeldus on, et on võimalik tagada biogaasi järelevalveahel ja jälgitavus.

Sarnaselt Eesti seisukohale märkis kohtujurist ka, et direktiivis valitud massibilansi meetod iseenesest ei ole taotletava eesmärgi seisukohast ilmselgelt ebasobiv meede ja seega ei riku ELTL artiklit 34. Siiski leidis kohtujurist, et kui liikmesriigid võtavad üle direktiivi, mis jätab neile kaalutlusruumi selle rakendamiseks, tuleb lisaks direktiivile analüüsida, kas ülevõttev meede on kooskõlas esmase õigusega. Seega tuleb eraldi hinnata Rootsi kehtestatud meetme vastavust ELTL artiklile 34.

Rootsis kehtestatud meetme puhul on kohtujuristi hinnangul tegemist ebaproportsionaalse piiranguga, kuna teistest liikmesriikidest pärit biogaasi import suurendaks biogaasi pakkumist ja soodustaks selle biokütuse laialdasemat kasutust. Kui ettevõtja tõendab kooskõlas tootjariigi riikliku kavaga, et säästliku biogaasi tootmise puhul on massibilanssi järgitud, peaksid Rootsi ametiasutused selle importi aktsepteerima. Järelikult on ETLT artikliga 34 vastuolus selline riigisisene meede, mis kohustab kasutama massibilansi meetodit selgelt piiritletud kohas, nagu riiklik gaasijuhtmete võrk, välistades samas selle meetodiga kontrollitud biogaasi, mis tuleb omavahel ühendatud riiklike gaasijuhtmete võrgust.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Euroopa Kohus ei ole otsuse tegemisel seotud kohtujuristi ettepanekuga.

Olulisemad EL Kohtu otsused:

C-591/15: The Gibraltar Betting and Gaming Association Limited ja The Queen (kohtujuristi ettepanek – riigisisene olukord, teenuste osutamise vabadus)

Kohtujuristi ettepanek, 19. jaanuaril 2017

Ühendkuningriigi uue maksukorralduse järgi peavad hasartmängukorraldajad oma asukohast sõltumata maksta hasartmänguaktsiisi hasartmänguteenustelt, mida osutatakse „Ühendkuningriigi residentidele“. Seni oli maksustamine tarnimiskohapõhine. Gibraltaril hasartmängukorraldajate ühenduse GBGA hinnangul on uus maks vastuolus ELTL artiklis 56 ettenähtud teenuste osutamise vabadusega.

Kuigi aluslepinguid kohaldatakse Gibraltaril suhtes kui Euroopa territooriumi suhtes, mille välissuhete eest vastutab üks liikmesriik (ELTL artikli 355 lõige 3), täpsustas kohtujurist esmalt Ühendkuningriigi ja erilise konstitutsioonilise staatusega Gibraltaril vahelist suhet põhivabaduste kohaldamise osas.

Kohtupraktikas väljendatud seisukohtadele (Gibraltar ei ole eraldi liidu tolliterritooriumi osa, Gibraltaril puhul algatatakse rikkumismenetlus vajadusel Ühendkuningriigi vastu, Gibraltaril asukohaga äriühing on liikmesriigis asuv eraõiguslik ettevõtja jne) tuginedes järeldas kohtujurist, et Ühendkuningriiki ja Gibraltarit tuleb pidada teenuste osutamise vabaduse kontekstis üheks liikmesriigiks. Seetõttu ei kohaldu ELTL artikkel 56 põhikohtuasja vaidlusele.

Hüpoteetilist vastupidist olukorda silmas pidades selgitas kohtujurist järgmist. Kaughasartmängumaksul on selged seosed Ühendkuningriigiga ning seetõttu on keeruline rääkida maksust, mis oleks väidetava ekstraterritoriaalsuse tõttu õigusvastane. Seejuures ei ole oluline määrata vaidlusaluse maksu kaudset või otsest iseloomu. Ühtlasi võib kohtujuristi hinnangul liikmesriik – erinevalt GBGA seisukohast – määratleda tarbimiskoha ka siis, kui tarbija füüsiline asukoht ja määratletud tarbimiskoht mõnel juhul lahknevad (nt kui isik on välismaareisil).

Kohtujurist nentis, et põhimõtteliselt viib ELTL artikli 56 piiranguni riigisiseste maksude puhul ka juba pelgalt maksu kehtestamine. Seetõttu on kohus kasutanud siseturu vabadustega seotud maksude õiguspärasuse hindamisel paindlikumat lähenemisviisi. Nii ei saa täiesti mittediskrimineeriv maks põhimõtteliselt piirata asutamisevabadust. Ühtlasi ei saa 15%-st kaughasartmängumaksu määra pidada tõkestavaks.

Kokkuvõttes ei kujuta vaidlusalune kaughasartmängumaks kohtujuristi arvates ELTL artikli 56 tähenduses piirangut. Seda tingimusel, et maks kohaldub ühtviisi nii Ühendkuningriigi kui ka muudele ettevõtjatele ja on mittediskrimineeriv. Kohtujurist toonitas, et otsese maksu puhul ei kujuta topeltmaksustamine endast iseenesest piirangut. Väidetavalt kaudse diskrimineeriva mõjuga lisakulud Gibraltaril asuvatele teenuseosutajatele kehtivad

aga võrdselt kõikidele Ühendkuningriigi hasartmänguturul tegutsevatele hasartmängukorraldajatele.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Euroopa Kohus ei ole otsuse tegemisel seotud kohtujuristi ettepanekuga.

C-375/15: BAWAG (eelotsus – internetipangandus, mõiste „püsiv andmekandja“)

Euroopa Kohtu otsus, 25. jaanuaril 2017

BAWAG on Austria territooriumil tegutsev pank, kelle internetipanga tüüptingimused näevad ette, et kui klient on sõlminud elektroonilise pangateenuste lepingu, saab ta teated ja väljavõtted, mida pank peab kliendile edastama või kättesaadavaks tegema, kas posti teel või elektrooniliselt internetipanga kaudu.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus palus Euroopa Kohtul selgitada, kas direktiivi 2007/64/EÜ (makseteenuste kohta siseturul) tuleb tõlgendada nii, et teave, mille pank edastab teenuste kasutajatele internetipanga e-postkasti kaudu, on esitatud püsival andmekandjal direktiivi sätete tähenduses.

Kohtu hinnangul on tegu püsiva andmekandjaga, kui veebileht võimaldab makseteenuse kasutajal talle adresseeritud teavet säilitada, on tagatud selle sisu muutumatus ja teabe kättesaadavus piisava ajavahemiku jooksul ning kasutajal on võimalik seda teavet muutmata kujul taasesitada.

Seejärel analüüsis kohus, mis olukordades võib teavet pidada direktiivi tähenduses püsival andmekandjal esitatuks. Juhul, kui teabe edastamisega kaasnes teenusepakkuja aktiivne tegevus, mille eesmärk oli klienti teavitada asjaomase teabe olemasolust ja kättesaadavusest veebilehel, võib internetipanga kaudu edastatud teavet pidada esitatuks.

Kohus leidis, et selliseks aktiivseks tegevuseks võib pidada kirja või e-kirja saatmist kokku lepitud aadressile, mida teenuste kasutaja kasutab teiste isikutega suhtlemiseks. Kui aga makseteenuse kasutaja on kohustatud minema teenuse pakkuja veebilehele, et teabe olemasolust teada saada, on teave tehtud kasutajale üksnes kättesaadavaks.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-582/15: van Vemde (eelotsus – kohtuotsuste vastastikune tunnustamine)

Euroopa Kohtu otsus, 25. jaanuaril 2017

Eelotsusetaotlus on esitatud menetluses, mis puudutab Belgia apellatsioonikohtu poolt Gerrit van Vemdele mõistetud kolmeaastase karistuse täideviimist Madalmaades. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkis kahtlus, kas raamotsuse 2008/909/JSK (vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed) rakendamiseks vastu võetud Madalmaade riigisiseseid sätteid on põhikohtuasjale kohaldatavad. Nimelt oli Belgia kasutanud raamotsuses ettenähtud võimalust kohaldada raamotsuse jõustumisest alates kolme aasta jooksul (s.t kuni 05. detsember 2011) tehtud lõplike kohtuotsuste puhul varasemaid riigisiseseid õigusakte. 28. veebruaril 2011 tehtud süüdimõistev otsus jõustus aga 06. detsembril 2011 ehk päev pärast üleminekutähtaja möödumist.

Amsterdami esimese astme kohus palus Euroopa Kohtul selgitada, kas raamotsuses kasutatud mõiste „kohtuotsus“ peab silmas kohtuotsuseid, mis on välja kuulutatud enne liikmesriigi poolt määratud kuupäeva või ainult neid, mis on enne seda kuupäeva jõustunud.

Euroopa Kohus leidis, et mõiste „kohtuotsus“ on määratletud kui väljaandjariigi kohtu jõustunud kohtuotsus või korraldus, millega määratakse füüsilisele isikule karistus. Seega piirdub raamotsuse kohaldamisala jõustunud kohtuotsustega ning välja on jäetud otsused, mis on edasi kaevatud ja mis jõustusid alles pärast liikmeriigi poolt määratud kuupäeva.

Kohus lisas, et liidu õigusnormide mõisteid, mis ei viita liikmesriikide õigusele õigusnormi tähenduse ning ulatuse kindlaksmääramisel, tuleb kogu Euroopa Liidu piires tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt.

Kohtu hinnangul on raamotsuse kohaldamisel tähtis, et kohtuotsus ei oleks enam vaidlustatav ja järelikult on tähtis ka kuupäev, millal kohtuotsus sellise staatuse sai. Seega tuleb kõrvale jätta raamotsuse sätete selline tõlgendus, mis ei võtta arvesse kohtuotsuse tegelikku jõustumise kuupäeva. Seega on põhikohtuasjas õige kohaldada juba raamotsust rakendavaid riigisiseseid sätteid.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-640/15: Vilkas (eelotsus – Euroopa vahistamismäärus, tagaotsitava üleandmise tähtaeg)

Euroopa Kohtu otsus, 25. jaanuaril 2017

Iirimaa kohus tegi kahel korral määrused T. Vilkase üleandmiseks Leedu ametivõimudele hiljemalt kümnendal päeval alates nende määruste jõustumisest. Mõlemad üleandmiskatsed kommertslennu teel ebaõnnestusid. Kolmandat üleandmiskatset mere- ja maanteeveo abil enam korraldada ei lubatud ning kohus tegi määruse kaebaja vabastamiseks. Nimelt vabastatakse tagaotsitav raamotsuse 2002/584/JSK (Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta) järgi vahi alt, kui ta on kokkulepitud üleandmispäevale järgnenud 10 päeva möödumisel ikka veel vahi all.

Eelotsusetaotluse esitanud apellatsioonikohus palus Euroopa Kohtul selgitada, kas raamotsuse näeb ette või võimaldab leppida uue üleandmispäeva kokku enam kui ühel korral. Lisaks uuris Iirimaa kohus, millise iseloomuga võivad seejuures olla tagaotsitava tähtaegset üleandmist takistavad asjaolud (püsivad ja/või lakanud ja seejärel korduvad).

Kohtu hinnangul piiraks keeld leppida teist korda kokku uues üleandmispäevas oluliselt raamotsuses ettenähtud menetluste tõhusust ja takistaks saavutada raamotsusega taotletavat eesmärki (hõlbustada õiguslast koostööd karistusõigusrikkumises, viies sisse süüdimõistetute või kahtlustatavate üleandmise tõhusam süsteem). Ametiasutused peavad seega kokku leppima uue üleandmispäeva ka siis, kui tagaotsitava tähtaegne üleandmine osutub esimesel uuel kokkulepitud korral vääramatu jõu tõttu võimatuks. Seejuures on tagaotsitava vahi all edasi pidamise eelduseks, et üleandmismenetlus viidi läbi piisava hoolsusega, mistõttu ei ole vahi all viibimise kestus ülemäära pikk.

Erinevaid tõlgendusmeetodeid kasutades leidis kohus, et raamotsuses toodud „vääramatu jõu“ põhjusel võib tagaotsitava üleandmise tähtaega pikendada vaid juhul, kui selle tõttu on isiku tähtaegne üleandmine „takistatud“. Pelgalt üleandmise raskendatus seda ei tähenda. Lisaks ei saa mõningate tagaotsitavate vastupanu üleandmisel pidada ettenägematuks asjaoluks. Kohus ei välistanud ametiasutuste võimalust kasutada isiku põhiõigusi järgides tagaotsitava vastupanu mahasurumiseks riigisiseses õiguses ettenähtud sunnimeetmeid.

Kohus rõhutas, et üksnes raamotsuses ettenähtud tähtaja möödumine ei vabasta vahistamismäärust täitvat liikmesriiki kohustusest täita Euroopa vahistamismäärust edasi ja anda tagaotsitav üle. Ametiasutused peavad selleks kokku leppima uue üleandmispäeva. Tagaotsitav tuleb siiski vahi alt raamotsuses määratud tähtaegade möödumisel vabastada.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-573/14: Lounani (eelotsus – pagulasseisundi tunnustamata jätmise, ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega vastuolus olevad teod)

Euroopa Kohtu otsus, 31. jaanuaril 2017

Maroko päritolu M. Lounani (kaebaja) esitas Belgiale varjupaigataotluse. Taotlus jäeti rahuldamata põhjusel, et ta on süüdi ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega vastuolus olevates tegudes. Nimelt mõistis Brüsseli kriminaalkohus kaebaja 2006. aastal süüdi juhtliikmena terrorirühmituse tegevuses osalemises, kuid mitte terrorikuritegudes. Eelotsusetaotluses paluti Euroopa Kohtul tõlgendada direktiivis 2004/83/EÜ (miinimumnõuded pagulase staatuse omistamiseks) sätestatud pagulasseisundi tunnustamata jätmise aluseid. Täpsemalt sooviti välja selgitada, millises ulatuses võib terrorirühmituse tegevuses osalemine (juhtliikmena) õigustada viidatud aluste kohaldamist.

Esmalt selgitas kohus, et direktiivis sätestatu vastab sisuliselt Genfi pagulasseisundi konventsioonis sätestatule. Konventsiooni sätteid ei kohaldata aga isikutele, kelle puhul on kaalukaid põhjusi arvata, et nad on süüdi ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega vastuolus olevate tegude toimepanemises. Seejuures tuleneb erinevatest ÜRO resolutsioonidest, et ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega on mh vastuolus rahvusvaheliste terroriaktide rahastamine, kavandamine ja ettevalmistamine ja mis tahes muus vormis abi nendele. Seega leidis kohus, et pagulasseisundi tunnustamata jätmiseks ei ole tingimata vaja, et rahvusvahelise kaitse taotleja oleks süüdi mõistetud mõnes raamotsuses 2002/475 (terrorismivastase võitluse kohta) ettenähtud terrorikuriteos.

Seejärel analüüsis kohus, kas kaebaja osalus terrorirühmituse tegevuses võis õigustada tema pagulasseisundi tunnustamata jätmist. Seda hoolimata sellest, et kaebaja ei ole terroriakti toime pannud, üritanud ega ähvardanud toime panna. Kohus leidis, et lisaks terroriaktide tegelikele toimepanijatele võib pagulasena jätta tunnustamata ka isikuid, kes tegelevad selliste isikute värbamise, organiseerimise, vedamise või varustamisega, kes reisivad oma elukoha- või kodakondsusriigist teise riiki eesmärgiga toime panna, kavandada või ette valmistada terroriakte. Pagulasseisundi tunnustamata jätmise alus on kohaldatav ka isikutele, kelle puhul on kaalukaid põhjusi arvata, et nad on õhutanud ÜRO eesmärkide ja põhimõtetega vastuolus olevaid tegusid või on nendes muul viisil osalenud. Seejuures ei pea „õhutama“ ega „muul viisil osalemine“ puudutama vaid terroriakte: terrorirühmituse tegevuses osalemine võib hõlmata laia valikut erineva raskusastmega tegusid.

Kuigi rahvusvahelise kaitse taotlust hindavad liikmesriigi pädevad asutused ning seda kontrollib liikmesriigi kohus, võivad kaebaja teod (juhtliikmena rühmituse tegevuse logistiline toetamine, sh passide võltsimine ja Iraaki reisivate vabatahtlike aitamine) Euroopa Kohtu hinnangul õigustada pagulasseisundi tunnustamata jätmist. Asjaolul, et kaebaja mõisteti terrorirühmituse tegevuses osalemises süüdi ja et süüdimõistev kohtuotsus jõustus, on seejuures pädeva asutuse individuaalsel hindamisel eriline tähtsus.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteametliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).